Divan Şiiri ve Gazel

Cevap Anahtarı · Kısa Çözümler

KOLAY Isınma Soruları (1–10)

1 **1–b 2–e 3–d 4–a 5–c**
Beytülgazele şah beyit de denir.

2 **B) aa, ba, ca, da...**
İlk beytin iki dizesi, sonraki beyitlerin ise ikinci dizeleri birbiriyle kafiyelidir.

3 **D) Aruz**
Aruz ölçüsü Arap ve Fars şiirinden alınmıştır.

4 **D – Y – D – D**
İlk beyit matla, son beyit maktadır.

5 **C) 5-15**
Gazel genellikle 5 ile 15 beyit arasında yazılır.

6 **Matla: "Bir ateş düştü gönlüme, yanarım ey yâr / Seni andıkça gecelerce ağlarım ey yâr" · Makta: "Yâdî der ki bu dert bitmez, yolun gözlerim / Bir gün gelirsin diye yola bakarım ey yâr" · Mahlas: Yâdî**
Matla ilk beyit, makta mahlasın geçtiği son beyittir.

7 **A) Mazmun**
Boy-servi, yanak-gül gibi kalıp benzetmeler mazmundur.

8 **E) Âşık – servi**
Divan şiirinde âşık çoğunlukla bülbüle ya da pervaneye benzetilir; servi sevgilinin boyudur.

9 **A) Fuzûlî**
Fuzûlî, divan şiirinin en güçlü lirik şairlerinden sayılır.

10 **B) Dadaloğlu**
Dadaloğlu âşık tarzı halk şiirinin temsilcisidir.

ORTA Pekiştirme Soruları (11–20)

11 **C) -maz mı**
usan-maz mı / yan-maz mı: olumsuzluk-geniş zaman eki ve soru eki iki dizede de aynı görevdedir; "an" ise tam kafiyedir.

12 **D) Gazelin ilk beyti olduğu için matladır.**
İki dizesi birbiriyle kafiyeli olan ilk beyte matla denir.

13 **A) aa, ba, ca, da**
İlk beytin iki dizesi, diğer beyitlerin ikinci dizeleri "-arım ey yâr" sesleriyle biter.

14 **E) Şiirler çoğunlukla anonimdir ve saz eşliğinde söylenir.**
Anonimlik ve saz eşliği halk şiirinin özellikleridir; divan şairleri bilinir.

15 **Ölçü: aruz / hece · Nazım birimi: beyit / dörtlük · Dil: Arapça-Farsça ağırlıklı, süslü / sade Türkçe · Çevre: saray, medrese / halk, köy, kasaba**
İki gelenek ölçü, biçim, dil ve çevre bakımından farklılaşır.

16 **D) Nedîm**
Nedîm, İstanbul'u ve Sadabad'ı şiirine taşıyarak yerli bir hava yaratmıştır.

17 **A) Her beytin tek başına okunup anlaşılabilmesine**
Beyitler çoğu zaman ayrı birer anlam birimidir; bu yüzden tek başına da okunabilir.

18 **Örnek: Sevgili bana yaptığı eziyetlerle beni canımdan bezdirdi; o hâlâ eziyet etmekten usanmaz mı? Ahımın (içten çıkan yanık sesimin) ateşinden gökler yandı; dileğimin mumu yanmaz mı? · Abartma: âşığın iç çekişinin gökleri yakması.**
Beytin anlamı ile gökleri yakan ah imgesindeki abartı açıklanmalıdır.

19 **C) Aşk, kimi zaman beşerî kimi zaman ilahî boyutuyla, çoğunlukla da ikisi iç içe işlenir.**
Divan şiiri aşk ekseninde şekillenir; sevgili çoğu zaman idealleştirilmiş, soyut bir güzelliktir.

20 **E) Beyitlerle yazılması, aa-ba-ca düzeninde kafiyelenmesi ve son beyitte mahlas bulunması**
Biçim özellikleri (beyit, kafiye düzeni, makta) gazeli belirler.

ZOR Düşünme Soruları (21–30)

21 **B) Geleneğin ortak benzetmelerini yeni bir incelikle kullanabilmesiyle**
Parçanın son cümlesi ustalığın eskiyi yeni bir inceliğe büründürmek olduğunu söyler.

22 **E) V**
Paragraf mazmunu anlatır; V. cümle şairlerin hattatlığına geçerek konu dışına çıkar.

23 **D) Az sözle çok ve katmanlı anlam oluşturmayı sağlaması**
III. ve IV. cümleler mazmunun az sözle çok ve katmanlı anlam sağladığını anlatır.

24 **B) I ve III**
Mahlas son beyitte (makta) bulunur; gazel aruzla ve beyitlerle yazılır.

25 **E) Divan şiiri, gelenek içinde kalarak da yenilenebilmiş canlı bir edebiyattır.**
Öğretmen, geleneğin uzun ömrünü onun yenilenebilme gücüne bağlar.

26 **C) Pek çok gazel ve şarkının bestelenerek musiki meclislerinde okunması**
Aruzun ahenkli yapısı ve divan şiirinin musiki meclisleriyle ilişkisi bestelenmiş gazel ve şarkılarda görülür.

27 **A) Necâtî, şiirlerinde Arapça ve Farsça sözcüğe hiç yer vermemiştir.**
Parçada Necâtî'nin daha yalın bir söyleyiş denediği söylenir; hiç yabancı sözcük kullanmadığı söylenmez.

28 **D) Nedîm – XIV. yüzyıl**
Nedîm XVIII. yüzyılda, Lale Devri'nde yaşamıştır.

29 **C) I ve II**
Beyit aruzla yazılmıştır ve dizeler 8 heceli değildir; iki dize "-anmaz mı" sesleriyle kafiyelidir.

30 **Örnek: "Servi boyun bahçelere gölge salar her sabah / Gül yüzünü gören bülbül susar kalır her sabah" · Mazmunlar: boy–servi, yanak–gül, âşık–bülbül.**
İki dize kafiyeli olmalı ve en az bir geleneksel mazmun kullanılmalıdır.